

כמה חברות נמנעו מלקשור יחסי מסחר עם ישראל בגלל איום החרם.

● אין אפשרות לדעת כמה חברות לא סיימו חתימת הסכמים בגלל התערבות מהירה של משרד החרם הערבי.

מוקש מתחת לגלגלים. הפרשה של התעורה השבוע וגרמה לתדהמה בארץ, היתה ברורה למדי לפני חודשים אחדים ישבו מומחי אל על, דנו על הצורך לקנות מטוסים סילוניים, כדי שהחברה הישראלית תוכל להתחרות בטיסות מעל האוקיינוס ה-אטלנטי עם חברות אחרות.

אחד המומחים העלה הצעה זולה יותר, מקובלת בין חברות התעופה הגדולות. נציג לאייר פרנס להעביר את נוסעיו מאמריקה עד אירופה במטוסיהם, אנהנו נעביר חלק מנוסעיהם מאירופה לארץ במטוסי אל על. הרעיון, שהובק מיד לפארס, עורר הדים חיוביים. הצרפתים הציעו להתחיל במשא ומתן. החברה הצרפתית, שעמדה בפני לחץ ערבי, הבינה כי חתימת ההסכם תאפשר לה להפסיק בכלל את הטיסות שלה ללוד. הסיבירי השבוע איש משרד החוץ: "הצרפתים חשבו להפחית בהדרגה את מספר הטיסות לישראל. אך נראה שתנאי החוזה לא סיפקו אותם." כי אייר פרנס זכרה את המוקש שהונח מתחת לגלגלי רינו, כשביטלה את מסחרה עם קייזר פרייזר, בעת שאילין החד זיק בידו חוזה חתום, איים במשפט, גרם לחברת המכוניות קשיים רבים.

טביעה בים החרם. הסכסוך החדש נגע רק בפרשה אחת מני רבות. כי משרד החרם הערבי, שעל הפעלתם הכריזה הליגה הערבית כבר למחרת מלחמת תש"ח, עסקו בחיפוש אחרי מאות דיונים כלכליים בין חברות ישראליות וזרות כדי להכשילם. רשת החרם הערבי, המקיימת משרד בכל בירה ערבית והמקבלת הוראות מן המשרד המרכזי, התחילה את עבודתה לפני 11 שנים כמשרד קטן, חסר השפעה מעשית. אולם המשרד הקטן למד את עבודתו. שליחו פיתחו קשרים, הניעו את הממשלות הערביות להבין כי החרם יכול להיות מכשיר מדיני ראשון במעלה. גילה המשרד בביירות: "אני שים נוטים לחשוב שהמטרה העיקרית של החרם הערבי היא למנוע בעד מוצרים יש-ראליים מלהגיע לארצות ערב, ובעד סחורות ערביות מלהגיע לישראל. זוהי רק מטרה משנית. משרד החרם הערבי העמיד לפניו שתי מטרות חשובות יותר: להפריע לתיעוש ישראל, למנוע יצוא ישראלי."

תוצאות ההתארגנות הערבית היו מיידיות. אחרי שרתמו לעגלתם גם את הנציגים הדיפלומטיים שלהם בביירות המערב, ערכו ביירו יסודי מי סוחר עם ישראל (וגם באיה חברה ישנם מנהלים יהודיים) קצרו המוח רימים יכול גדול: 92 אוניות, ביניהן 43 אני גליות, 13 סקנדינביות, שמונה אמריקאיות, שש הולנדיות, ושתים רוסיט, טובעו בים רשימותיהם השחורות, לא הורשו להיכנס לממלך ערביים.

חברת הנסיעות האמריקאית אמדיקן אכי ספרס סגרה את משרדה בישראל. החברה הבריטית הגדולה למכוניות שיכפול גסטור, פיימא הרפואות ווית, החברה המסחרית הקנדיסאית קוסט תיאודוסיו עזבו את הארץ. חברת הסבאק האמריקאית סירבה לסחור בי ארץ. ייצרני סיגריות לאקו-סטריוק לא היו מוכנים אפילו למכור את סחורתם לצוחות של אוניות להגיע לנמלים ישראלים.

פרשה שהסעירה את הרוחות במיוחד היתה החלטת חברת התעופה הבריטית ב.א.א.י. לבטל את קויה ללוד. הממשלה כתבה לשר לענייני תעופה באנגליה, דרשה לדעת אם נחיתת האונס של החברה נובעת מני מוקים כלכליים או מכניעה לחרם הערבי. השר הבריטי התחמק מתשובה חד משמעית.

בכל זאת נשאר ספק אם הנמלים היו באמת כלכליים. כי ארבעה חודשים קודם לכן מצאה חברת התעופה צרפתית בשם אייר פרנס לכדאי להגדיל את מספר נחיתותיה בלוד. היה זה משום אירוויה בכך שבעבור כמה שנים יהיה המצב הפוך — האנגלים ססים ללוד, הצרפתים מתכוונים להפסיק.

עבודת פרך וקנס. הסתלקותה של ב.א.א.י. סי. הפעלה את משרד החוץ הגנה. המחלקה הכלכלית של המשרד אספה את כל החומר הקשור בחרם, איפשרה לעסקן החתיק כסוף-השיער, מאיר גרוסמן, לחקור אפשרות של חרם נגדי.

שבוע אחרי שנערך ויכוח בפרלמנט ה-בריטי, בו הוכיח ציר-הלייבור רובינסון כי נציג תימן באיים התערב לטובת החרם הערבי, עלתה ההצעה בכנסת.

בהשראת מאיר גרוסמן, הציע ח"כ הכנסת (המשך בעמוד 10)

(המשך מעמוד 4)

רצה להבין מה כוונתם. "אל תדאג", אמר לו ציר חרות מדרום-אפריקה. "לא ניכנס, כי אתם לא תסכימו לתוכנית המינימום שלנו. אבל אנחנו רוצים להעביר כלל זה, כדי שאם תמצא דרך לכניסתנו העקרונית, לא יוכל דויד בן-גוריון למנוע את הכניסה מטעמים אישיים."

המפלגות מיהרו להגיב על פצצת בן-ארי. הצ"כ והדסה הודיעו על תמיכתם. מפ"ם, אתונת-העבודה והדתיים שתקו, ביקשו זמן להתייעץ. מפא"י הודיעה שלא תסכים בשום מחיר לשבת עם חרות בהנהלה.

סכנת הויתור. מיד אחרי שמפא"י גילתה את עמדתה, נשארו אנשיה במצב לא נעים. כי לפני ארבע שנים הועלתה אותה הצעה, ואז נאלצה מפא"י להסכים. רק ברנע האחרון, אחרי שכניסת חרות היתה כבר ודאית בעיני כל, פנה שר העבודה הנוכחי, גיורא יוספסל, אל ח"כ חרות ד"ר שמשון יוניצמן, גילה לו כי כל הדיבורים הם לריק. "לא נסכים שחרות תשב בהנהלה כל זמן שאינה יושבת בקואליציה הממשלתית", אמר השר, שהיה אז חבר מוזכרות מפא"י. בזמן שכל צירי הויתור הפועל היו משוכנעים כי חרות תצטרף להנהלה, ידע כבר יוניצמן —

מצטער. אבל המקומות היו תפוסים.

בקרב בוחרי המפלגה, תחרף סיעת חרות את הדיונים בכנסת. הסימן הראשון: תגובה חריפה של מנחם בגין שיזכיר לביג, בדיונים המדיניים הקרובים, את כל הבטחותיו, כולל מלכות ישראל השלישית.

● **סיעה בלתי-מרוצה במפ"ם תעלה בכנסת, קרוב לוודאי, את שאילת המימשהל הצבאי.** משאומתן בקשר לכך מתנהל בין חברי הסיעה וח"כים ממפלגות אחרות.

● **שעוריה-זוטא עשויה להתחולל במועצת עיריית תל-אביב,** כשיתברר שמרדכי נמיר, ראש העיר, ביקש מדויד בן-גוריון לשחרר עכוור מצה"ל חייל כדי שישימש כמזכירו. האישי, גיוס לצבא באיחור של כמה שנים.

● **"סולל בונה" ירחיב את עבודות החוף שלו לארץ מרחבית נוספת.** כדי לפעול בה בלי בעיות יחלף סולל בונה את שמו בשם פיקטיבי.

● **חוגי הרב נסים יאספו חומר משפטי המכוסם על פקודת-העדות הדתיות משנת 1922, כדי להוכיח ששינוי התקנות של שריהדות אינו חוקי.** נסיון שלושה שרים ממפא"י, לשנות את עמדתם הראשון-לציון בקשר לכך, נתקל בסירוב מוחלט של הרב.

● **קרוב לוודאי שתשתרר מתיחות בין סגן שריהדות, הרב ישראל רוזנברג, לבין מערכת "הצופה".** ידידיו של רוזנברג חושבים כי פעולותיו אינן זוכות לפירסום מתאים בעתון.

● **השופט יוסף לאם עלול להתמנות ליושב-ראש הועדה המייעצת לענייני קרמליים.** אם ייחה לאם את ההצעה, קרוב לוודאי שהיא תועל לשופט מחזיר תל-אביבי אחר.

● **מנגינות חדשות תושמענה ביחסים בין ישראל וברית-המועצות.** אחרי שהפסנתרן הישראלי פרדריק פירסוני יופיע החדוש במוסקבה, יש אפשרות שהתזמורת הישראלית תיענה להזמנה סובייטית, תערוך בברית המועצות סיבוב נרחב.